VIÐMERKINGAR

Fólkaatkvøða fyri 6 mill. – um hvat?

Johan Samuelsen

Vit eru fleiri sum fara meira ella minni ørkymlaði inn í nýggja árið, tí óvissan á politiska leikvøllinum er so stór sum ongantíð fyrr – og samgongan hevur boðað frá fólkaatkvøðu at vera longu í apríl í ár, sum fer at broyta politisku fortreytirnar millum Danmarkar og Føroyar á avgerandi hátt, um gongst, sum landsstýrið ætlar? Og hesaferð verður lok lagt á alla kunning av almenninginum. Samráðst verður aftan fyri stongdar dyr, í hvussu so er allan januar mánað á tamb, tí tað hevur samgongan kravt av donsku stjórnini, tí hetta eru »bara« tekniskar samráðingar um tøming av Heimastýrislógini, sum tað so flott eitur, sambært løgmanni – og har er ikki neyðugt hjá Føroya fólki at hava innlit í, hvat samráðingarnar snúgva seg um! Ein ótrúligur pástandur, sum minnir ikki sørt um makt(mis)nýtslu! Tí hetta eru týdningarmestu politisku samráðingar, sum eru farnar fram síðani vit fingu Heimastýrislógina í 1948, og kunnu metast sum eitt óbeinleiðis framhald av miseydnaðu fullveldissamráðingunum í fjør – tað er eyðsýnt út frá einum fólkaræðisligum sjónarhorni, so áttu hesar samráðingar at farið fram fyri opnum tjøldum, tí hetta hevði tryggjað borgaranum neyðuga innlitið so hvørt í hesar samráðingar, sum onkursvegna koma at raka hvørt mansbarn í Føryum.

Veljarin í tíðarneyð

Og harafturat so er tíðin farin at ganga undan, og tá hesar samráðingar eftir ætlan einaferð eru lidnar mánaðarskiftið jan/feb., umframt tingviðgerðir, so verður skotbráið alt ov stutt at fara til tílíka avgerandi fólkaatkvøðu, har veljarin í frið og náðum fær sett seg inn í hetta stórmál og gjørt sínar egnu viðkomandi metingar av støðuni, og tað er spell. Tá samgongan hvørki vil hoyra talan um kvalifiseraðan meiriluta í samband við fólkaatkvøðuna, ella, at samráðingarúrslitið skal samtykkjast av tveimum nývaldum løgtingum, so er minsta kravið væl, at veljarin fær ríkiligt av tíð at seta seg inn í málið, sum støða skal takast til – tí annars er vandi fyri, at hann kódnar í uppblástari og trongskygdari tjóðskaparpropagandu, nú 6 mill. skattakrónur, sambært Høgna Hoydal, skulu á borðið afturat teimum, sum longu eru nýttar í fullveldisherferðini, til »politiska upplýsing«, sum tað so pent eitur!

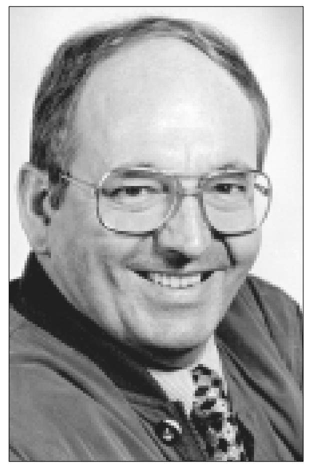

Politisk fullveldisupplýsing!

Eg eri fyri politiskari upplýsing í samband við fólkaatkvøðuna, men studningurin skal umsitast av eftirhondini (parta)politisku embætisstættina, kallað serfrøðingar, í Tinganesi – og tað er vorðið í míni verð tað sama sum statsfíggjað propaganda. Trúði, at sovorðið hoyrdi ein farnari tíð til, men gakk! (Í skrivandi løtu verður kunnað um, frá Anfinni og Høgna, at so verður ikki, livst so spyrst!?) Neyvan verður kunnað um at loysingarætlanin m.a. fer at merkja, at hvør einasti føroyingur má gjalda ein triðing meiri í skatti árliga, um livifóturin skal varðveitast á núverandi støði – hetta er alt ov »jarðbundið og keðiligt« at tosa um – nei, ólíka hugaligari er tjóðskaparreypið! Ein lættur og einfaldur máti, nýttur snildisliga um allan heim at hugtaka og villleiða fjøldina, so tann vegin verður farið. Og at krevja støðutakan av veljaranum í dag, hvat skal henda politiskt um 15-20 ár er beinleiðis ósømiligt, og eisini í míni verð, ómøguligt – hugsa bert um, hvat er hent her heima og úti í heimi seinastu 10-15 árini – tað vóni eg av insta hjarta, at vit sum nú liva, sleppa fra at taka støðu til – latið okkara børn og barnabørn um tað.

Hvat skal atkvøðast um?

Løgmaður sigur annars so avgjørdur í fjølmiðlunum, at innihaldið í fólkaatkvøðuni er púra greitt – Vit yvirtaka øll málsøki, sum ikki eru ríkismál Niðurlaga blokkin

Nýggja fólkaatkvøðu um grundlógina seinri, sum skal staðfesta suverenitetin.

Hetta ljóðar alt mikið væl, men er tað greitt? Fyrsta og annað stigið í »trítrinsrakettini« hevur verið møguligt síðani 1948 – løgið, ongin í »frælsisstríðnum«er komin at hugsa um hetta fyrr? Og hvør vil ikki standa á egnum beinum, so langt sum til ber? Men tann avgerandi spurningurin, fyri flest allar føroyingar, er, um vit vera innanfyri ella uttanfyri ríkismarkið við øllum tí, sum tað ber við sær av ávikavist fyrimunum og vansum! Hesin spurningurin verður heppisliga flættaður upp í hinar báðar, og ger harvið eina fólkaatkvøðu ótrúliga torføra at taka støðu til hjá meininga veljaranum. Síðani fullveldisætlanin varð slept í heyst, hevur verið eitt stríð millum landsstýrisflokkaranar um, hvussu langt skuldi farast og hvør yvirtøkurnar skuldu fremjast – tjóðveldisflokkurin grammari enn hinir báðir, tí hann hevur svølgt sjálva fullveldiskamelina!

Ymisku signalini

Men nú skal so Nyrup fortelja samgonguni, tá januar er farin, hvussu, hvat og nær vit sleppa at yvirtaka. Hetta er alt annað enn greitt, harra løgmaður – eins og Hermann Oskarson, formaður búskaparráðsins, tosaði um ógreiðu útmeldingarnar frá landsstýrinum, í samband við fullveldisgongdina, við minni skatti og meiri útreiðslum til landskassan – hetta er ein andsøgn í sjálvum sær! Høgni Hoydal sigur: »Frælsi er ábyrgd« – hetta sum skal praktiserast nú, nevniliga ætlanin at tøma heimastýrislógina og harvið økja um útreiðslur landskassans við 1,5 milliard kr. og samstundis lækka skattin, sum gjørt varð undan jólum í tinginum, tað er onki minni enn fíggjarligt ábyrgdarloysi! Sama er at siga um komandi fólkaatkvøðuna: her eru eisini ógreið politisk signalir. Um tit politikkarar á løgtingi megna at samansjóða ein atkvøðuseðil til fólkaatkvøðuna, sum ein kann lesa nakað skilagott burturúr aftaná, so eru tit størstu »gandakallar«, eg kenni. Ein stór ábyrgd liggur á herðum tykkara.

Vit bíða eftir Godot. Gott nýggjár.

Katastrofa & Idioti

Johan Mortensen

Seinastu 30 árini eru tríggir, eg e-n-d-u-r-t-a-k-i tríggir seyðir innfluttir til Føroyar. Hesum trimum innfluttu seyðunum fyri at takka hava vit ídag ridluskriða!

Lætt er at ímynda sær hvussu skilið verður tá frítt verður at innflyta øll livandi dýr til Føroya. Neytaøði, munn og kleyvsótt, hundaøði og aðrar okkum higartil ókendar sjúkur verður hvøndagskostur. Okkara seyða og neytakjøt verður á tremur av antibiotika. Ikki meira fer tú ekkaleysur at kunna sita við einum tjógvi á Ólavssøku, fult av penincilini og parasittum. Allarhelst verður hvør sølubúð á tremur við salmonellu. Ein degenerering av lívsvirðunum og øktum sjúkuvanda hjá hvørjum føroyingi.

Alt tað skilagóða og fyribyrgjandi arbeiði sum okkara djóralæknar altíð hava framt fyri at verja okkara lítla viðkvæma samfelag verður lagt í oyði av komandi EU avtaluni.

Ein avtala sum er personifiseraða av einum persónfiseraðum av einum Landsdjóralækna, sum sýnist at hava lítið fyrilit við Føroyskum viðurskiftum og lítlan alsk til hetta land. Áhugavert at vita hvussu varð við ILA sjúkuni í Fuglafirði sum sami maður tagdi burtur !?

Hvat sigur Bárður Enni, stovnur hansara Starvstovan, hevur altíð havt ein stóran autoritet og respekt og álit manna millum, nýggja avtalan er ein andsøgn til alt tað sum Starvstovan stendur fyri.

Og Jústines Olsen, Páll Weyhe, Høgni Debes Joensen og allir okkara læknar og heilsuverk. Hevur ongin nakra meining ella eru øll servilir og lýdnir embætismenn?

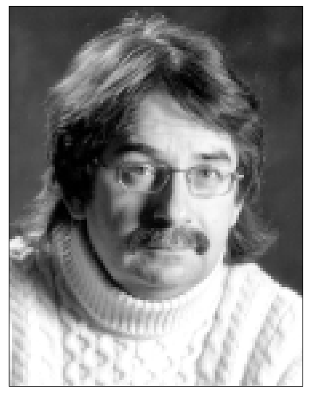

Um okkara núverandi EU avtala kanska ikki er fult nøktandi so ber til at liva við henni og heldur ikki er tað so at avgerandi um vit fáa fult tollfrælsi fyri allar okkara fiskaúrdráttir, tað er lítið sum restar í.

Tað er óhugnaligt at góðar íslendskar vørur, sum eru partar av okkara hvønndegi, skulu bannast orsakað av EU bureaukratum. Hvussu kunnu vit bíða um fiskikvotur frá Íslandi samstundis sum vit banna teirra útflutningi til Føroya? Hví skulu Íslendingar stuðla okkum tá okkara solidaritetur liggur hjá EU.

Eitt reint umhvørvi, ódálkað náttúra, vistfrøðiligur landbúnaður, sunnur og frískur seyður og neyt, flogfenaður uttan salmonellu, fólkaheilsa, lívskvalitetur, hava øll hesi orð ongan týdning tá alt avtornar ? eg ivist. Hvat er okkara tjóðskaparligi stoltleiki? Føroyar, grát mín elskaða Tjóð.

Sum limur í Tjóðveldisflokkinum heiti eg hervið á Høgna Hoydal, Floksformann um at taka hetta mál upp á komandi landsfundi í Øravík við atliti til at Løgtingið ikki setur EU avtaluna í gildi, men tekur upp nýggjar samráðingar við EU fyri at fáa undantøk fyri Føroyska landbúnaðin.

At vit hava tørv á einari nýggjari og betri samráðingarnevnd er alneyðugt.

Á Bjarna Djurholmi, sum eg bert kenni sum ein skilamann, hvílir ein tung ábyrgd sum Landbúnaðarmálaráðharri okkara.

Alivinnan má ikki avreiðast

Vegna Sjálvstýrisflokkin
Helena Dam á Neystabø

Sjálvstýrisflokkurin hevur viðgjørt spurningin, um vit eiga at herða løggávuna viðvíkjandi loyvum til at reka alivinnu í Føroyum við atliti til at avmarka ræðisrættin hjá einstaklingin og feløgum at gerast einaráðandi innan føroyska alivinnu.

Sjálvstýrisflokkurin hevur fleiri ferðir víst á tað óhepna í, at einstakt virki fær ov stórt vald innan alivinnuna, og var flokkurin tí hart ímóti uppskotinum hjá undanfarna landsstýrismanni í vinnumálum um at geva loyvi til at útlendingar kundu eiga upp til 49% av partapeninginum í einum alivirki.

Sjálvstýrisflokkurin mælir til, at landsstýrismanninum til at taka neyðug stig, og heldur flokkurin, at tað er ov nógv, at eitt einstakt virki ella einstaklingur kann hava ræðið á upp til 20% av allari alivinnu í Føroyum, tá kann tað henda, at bert fimm eigarar eru tilsaman. Sjálvstýrisflokkurin mælir til, at tað ikki er loyvt einum feløg ella einstaklingi at eiga ella hava ræði á meira enn í mesta lagi 10% av allari føroyskari alivinnu, og flokkurin heldur at vit eiga at varðveita regluna um, at bert triðingurin av partapeninginum í einum alivirki kann verða á útlendskum hondum.

Flokkurin mælir til at landsstýrismaðurin sum skjótast tekur stig til at tryggja, at fáa hesi viðurskifti í rætt lag.

Alivinna má metast javnt við annað tilfeingi føroyinga, og tað ber ikki til, at vit í Føroyum seta okkum í ta støðu, at vit gerast eitt útjaðaraøki hjá t.d. einum ella nøkrum fáaum stórum útlendskum alifyritøkum.

ítróttur
Nr. 10 • týsdagur • 16. januar 2001 • 75. árgangur • www.sosialurin.fo

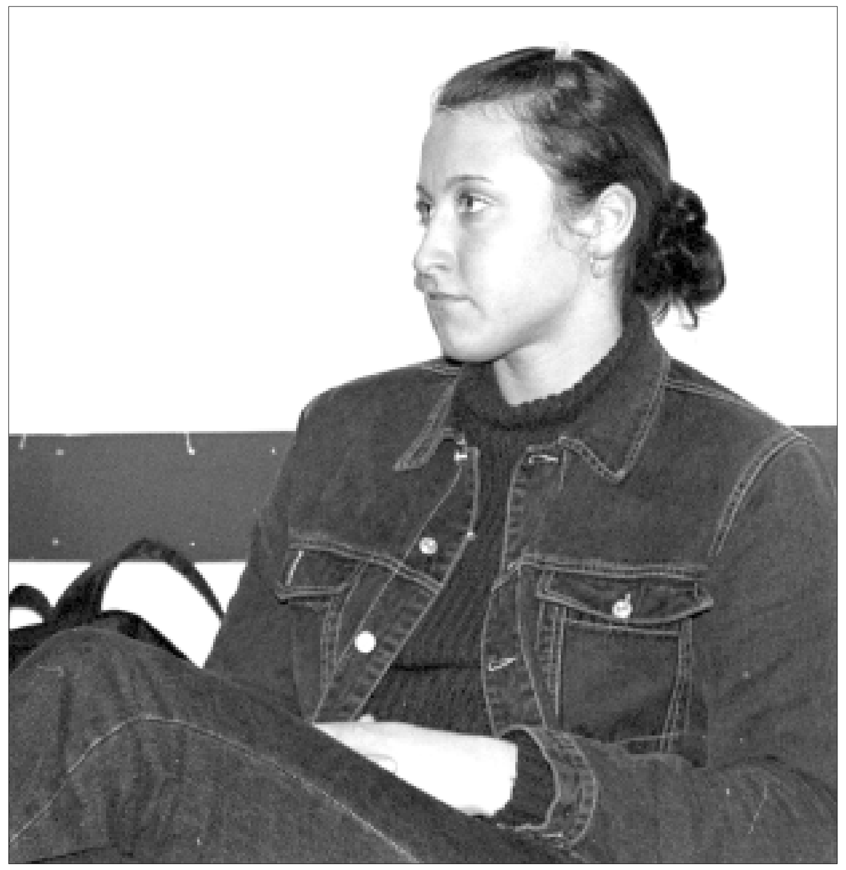

Simona Dziugyte fekk ikki spæliloyvið fyrr enn trý korter undan dystinum móti VB

Fekk spæliloyvi í evstu løtu

Ein tíma undan dystinum móti VB vistu klaksvíkingar framvegis ikki, hvørt tey høvdu loyvi at nýta Simonu Dziugyte

SPÆLILOYVI
Jákup Mørk

Tað var fyri góðum mánaði síðani, at tað frættist, at toppskjúttin hjá Sóljuni, Simona Dziugyte, hevði gjørt av at fara úr felagnum, tá grundspælið var av.

Upprunaliga ætlaði hon sær heim, men tá hetta kom klaksvíkingum fyri oyra, bóru tey skjótt at. Stjørnan hevði upprunaliga tríggjar útlendskar leikarar, sum í ár hægst loyvda tal, men tá Andrijana Milodanovic fekk álvarsligan skaða tíðliga í kappingini, var rúmd fyri enn einum leikara, og sostatt fingu tey fatur á Simonu.

Í Klaksvík roknaðu tey ikki við, at tað fór at gerast nakar trupulleiki við at fáa spæliloyvi. Seinasti dystur, sum hon hevði leikt við Sóljuni var í Klaksvík hin 10. desember í fjør, og tí skuldi kravið um 30 daga steðg verið uppfylt.

Trý korter undan dystinum

Tá klaksvíkingar fóru til Vágs leygarkvøldið, høvdu tey framvegis ikki fingið boð um, hvørt litaviski leikarin kundi spæla við. Spæliloyvi høvdu tey ikki fingið, men hinvegin fingu tey at vita, at tað helst ikki varð fyrr enn týsdagin, at hetta varð útflýggja.

Hetta slerdu tey seg tó ikki til tols við, og eftir at hava togað aftur og fram við HSF, endaði alt við, at Simona Dziugyte slapp á vøllin sunnudagin.

Kann ikki afturhaldast

Hondbóltssambandið hevur ongar reglur fyri leikarasáttmálar, og tí høvdu teir ikki annað væl enn at útflýggja Stjørnuni spæliloyvið hjá Simonu Dziugyte

LEIKARASKIFTI
Jákup Mørk

Tað stóðst rættiligt stríðsmál millum Stjørnuna og Hondbóltssambandið, tá klaksvíkingar komu eftir, at tað kanska kundi gerast ein trupulleiki at nýta Simonu Dziugyte í dystinum móti VB.

Orsøkin til hetta var tann, at Sóljan kravdi fitt av peningi frá Klaksvíkingum fyri leikaran, tí tey mettu, at hetta var peningur, sum Sóljan hevði rindað fyri leikaran. Ein útreiðsla hjá Sóljuni, sum Stjørnan nú fær ágóðan av. Eftir tí, sum vit hava frætt, skal talan vera um einar 18.000 kr., men hetta tal hava vit so ikki fingið váttað frá nøkrum parti.

Greiðar reglur

Í Hondbóltssambandinum vóru tey eisini eitt sindur í iva, um Sóljan hevði rætt til at krevja Stjørnuna eftir peninginum, og kanska høvdu tey eisini vóna, at feløgini sjálv funnið fram til eina semju, men hetta varð so av ongum.

Jógvan Martin Mørk, sum er kappingarleiðari hjá HSF, sigur við Sosialin, at reglurnar annars eru sera greiðar, og at tað eisini var í tráð við hesar, at hann leygardagin gav Stjørnuni loyvi at nýta Simonu Dziugyte í dystinum móti VB.

- Sum er eru tað bara reglurnar 4.1, 4.2 og 4.3, sum vit kunnu fyrihalda okkum til í slíkum føri, og einasta, sum er nevnt um peningaligt millumverandi í hesum, er, um leikari hevur nakað útistandandi við felagið. Útistandandi merkir í hesum høpi, um leikari eitt nú skyldar limagjald, ella um leikari kanska hevur onkran brúkslut í varveitslu, sum felagið eigur.

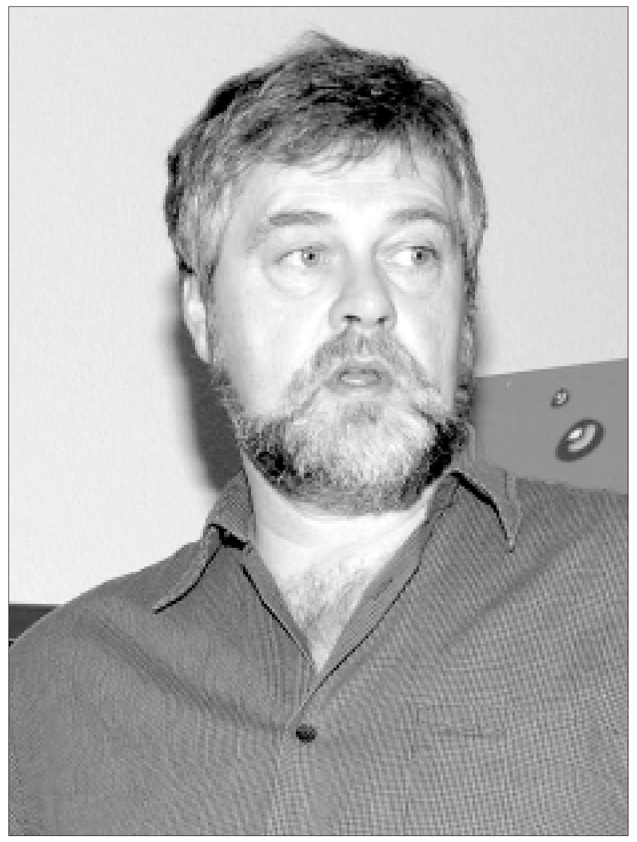

Formaðurin í kappingarnevndini hjá HSF heldur, at broyttu tíðirnar í føroyskum hondbólti helst fara at viðføra, at reglur um leikarasáttmálar verða viðgjørdar á komandi aðalfundi
Mynd: Álvur Haraldsen

Feløgini mugu vera við

Jógvan Martin leggur tó afturat, at tað ivaleyst er neyðugt, at Hondbóltssambandið nú tekur málið viðvíkjandi sáttmálabindingar av leikarum upp á komandi aðalfundi.

- Tað sær út til, at nøkur feløg nú eru farin at brenna seg, tí pengar eru komnir upp í føroyskan hondbólt. Hetta tí vit ikki á nakran hátt hava reglur, sum á einhvønn hátt kunnu regulera hesum, ella sum greitt siga, hvat og hvussu skal gerast undir eitt nú leikaraskifti millum feløg.

- Hetta er ein sjálvandi uppgáva, sum HSF skal loysa, men samstundis mugu feløgini vera greið um, at tað eru tey sjálvi, sum gera av, hvat hendir í HSF. Reglurnar hjá HSF verða gjørdar á aðalfundi, og tí verða tað feløgini, sum gera av, hvussu hesar verða. Feløgini kunnu ikki bara gera nakrar reglur sjálvi, sum tey so rokna við, at HSF eigur at halda seg til, sigur formaðurin í kappingarnevndini.

Nóg mikið at tosa um

Akkurát hvat og hvussu hetta skal gerast, dugur hann tó ikki at geva nakað endaligt svar uppá, men hann vísir á, at fótbólturin nú í nøkur ár hevur gjørt sær sínar royndir á økinum, og at tað kanska er nærliggjandi at kanna, hvussu teirra reglur virka. Alt hetta verður tó nakað, sum verður tikið upp á aðalfundinum, ella kanska áðrenn tað. Kappingarleiðarin heldur tað í øllum førum vera eitt gott hugskot, um feløgini eisini kundu hitst undir meira óformligum umstøðum undan aðalfundinum, soleiðis at eitt kjak fekst um tey evni, sum skulu viðgerast á aðalfundinum.

Líkt er sostatt til, at tað kann gerast ein drúgvur aðalfundur hjá HSF, tá feløgini eftir kappingina fara at tosa saman um ymsu hondbóltsligu viðurskiftini. Leikarasáttmálar og skifti millum feløg, verður helst eitt av økjunum, sum tosast skal um, og roknast kann eisini við, at talið av útlendskum leikarum verður til viðgerðar.

Sum vit hava nevnt fyrr, so tykist tað, sum um hondbólturin nú er í eini støðu, sum líkist teirri, sum fótbólturin var í fyri fáum árum síðani. Yrkisleikarar eru um at koma við í spælið, og hetta, saman við øktum krøvum frá umhvørvinum, gera sítt til, at trýstið á fyrisitingarliga partin av spælinum eisini gerst størri. Ivaleyst ein prosess, sum fer at standa við í nøkur ár, og har allir luttakararnir í spælinum sleppa at gera sínar egnu royndir, ið so við og við fara at flyta hoppandi bóltin inn aftur á hondbóltsvøllin. Tað er jú á honum, at vit fegin vilja hava, at leikurin fer fram.